



**Prawomocna decyzja Prezesa Urzędu Ochrony
Konkurencji i Konsumentów w sprawach praktyk
naruszających zbiorowe interesy konsumentów
jako dowód w postępowaniu grupowym
w sprawach o stwierdzenie stosowania praktyk
naruszających ogólne interesy konsumentów**

**The final decision of the President of the Office of Competition
and Consumer Protection in cases of practices
infringing collective consumer interests as evidence
in group proceedings in cases of ascertaining the application
of practices infringing consumers' general interests**

KAROLINA ŚWIECA

Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach
ORCID: 0000-0001-8261-2737, swiecakarolina.725@wp.pl

Citation: Świeca, Karolina. 2025. Prawomocna decyzja Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w sprawach praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów jako dowód w postępowaniu grupowym w sprawach o stwierdzenie stosowania praktyk naruszających ogólne interesy konsumentów. *Opolskie Studia Administracyjno-Prawne* 23(1): 145–158. DOI: 10.25167/osap.5690

Abstract: The present study is an analysis of the research problem which is the possibility of giving preliminary ruling effect to final decisions of the President of the Office of Competition and Consumer Protection. The purpose of the article is to highlight doubts arising in the context of possible binding of the court to final decisions of the President of the Office of Competition and Consumer Protection in cases of practices that infringe the collective interests of consumers in group proceedings for ascertaining the application of practices that infringe consumers' general interests or those of claims related to their

application. The thesis that the decisions of the President of the Office of Competition and Consumer Protection should have the force of evidence and not the force of a preliminary ruling seems justified. However, regarding this aspect, there arises a research question concerning the scope of assessments. The following research methods were applied: content analysis and systemic method.

Group proceedings cover interests of collective consumers as well as interests of a group of individual consumers, in contrast to administrative proceedings conducted by the President of the Office of Competition and Consumer Protection. In addition, there is a possibility that the court may be bound by defective decisions, which would contradict the principle of legal certainty. The analysis is important because of its impact on shaping of the legislation on vindication of claims in court proceedings between consumers and traders.

Keywords: final administrative decision, general interest of consumers, prejudgment, evidence, group proceedings

Abstrakt: Poniższe opracowanie stanowi analizę problemu badawczego, jakim pozostaje możliwość nadania mocy prejudycjalnej prawomocnym decyzjom Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Celem artykułu jest podkreślenie wątpliwości występujących na tle możliwości związania sądu prawomocnymi decyzjami Prezesa UOKiK w sprawach praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów w postępowaniach grupowych o stwierdzenie stosowania praktyk naruszających ogólne interesy konsumentów lub o roszczenia związane z ich stosowaniem. Postawiona teza o zasadności nadania decyzjom Prezesa UOKiK mocy dowodu, a nie mocy prejudycjalnej, wydaje się zasadna. W tym aspekcie pojawia się jednak pytanie badawcze, dotyczące zakresu dokonywanych ocen. Metody badawcze, jakie zastosowano, to analiza treści oraz metoda systemowa.

Postępowanie grupowe obejmuje swym zakresem interesy zbiorowe konsumentów, a także interes grupy indywidualnych konsumentów w przeciwieństwie do postępowania administracyjnego prowadzonego przez Prezesa UOKiK. Ponadto istnieje możliwość związania sądu decyzjami obciążonymi wadliwością, co zaprzeczałoby zasadzie pewności prawa. Poczyniona analiza jest istotna z uwagi na jej wpływ na kształtowanie ustawodawstwa w zakresie dochodzenia roszczeń w postępowaniach sądowych pomiędzy konsumentami i przedsiębiorcami.

Słowa kluczowe: prawomocna decyzja administracyjna, ogólne interesy konsumentów, prejudykat, dowód, postępowanie grupowe

1. Wprowadzenie

Standardem ochrony zbiorowych interesów konsumentów jest przede wszystkim stanowienie prawa umożliwiającego dochodzenie roszczeń, jak również jego stosowanie przez poszczególne organy. Bez wątpienia Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (dalej: Prezes UOKiK) jako centralny organ administracji rządowej posiada szeroki zakres uprawnień nie tylko decyzyjnych, sankcyjnych, lecz także dotyczących postępowania dowodowego. Prawomocne

decyzje Prezesa UOKiK w sprawach praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, tj. decyzja o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i nakazująca zaniechanie jej stosowania (zob. art. 26 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów) lub decyzja o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i stwierdzająca zaniechanie jej stosowania (zob. art. 27 ww. ustawy) lub decyzja zobowiązująca do podjęcia lub zaniechania określonych działań zmierzających do zakończenia naruszenia lub usunięcia jego skutków (zob. art. 28 ww. ustawy), stanowią pozytywną weryfikację działalności przedsiębiorcy w postępowaniu administracyjnym, która wypełnia przesłanki odstępstwa od zasady poszanowania praw konsumentów.

Konsumentów jako podmioty prawa pozostają objęci ochroną prawną, jednakże jej zakres nie może być na tyle dominujący, aby w efekcie przedsiębiorcy nie mieli możliwości dochodzenia swych roszczeń. Sytuacja taka mogłaby wystąpić wówczas, gdyby zostali oni pozbawieni prawa do sądu (zob. m.in. art. 45 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., dalej: Konstytucja RP), pojmowanego jako osobiste publiczne prawo podmiotowe jednostek, a obejmujące ochronę ich konstytucyjnych wolności oraz praw (Tuleja 2023, LEX.). Takie obawy pojawiły się wraz z zaproponowanym brzmieniem projektu ustawy o zmianie ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym oraz niektórych innych ustaw, w szczególności redakcji art. 6a, na mocy którego nadano by moc prejudykatu prawomocnym decyzjom Prezesa UOKiK w sprawach praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.

Ze względu na wieloaspektowość tematu poczynione przez autorkę rozważania, pomimo że nie wyczerpują problematyki ochrony zarówno praw konsumentów, jak i przedsiębiorców, stanowią zasadniczą sygnalizację dla niepokojących działań, które w efekcie mogłyby w znaczący sposób wpłynąć na dalsze kształtowanie prawodawstwa w Rzeczypospolitej Polskiej w aspekcie dochodzenia roszczeń w postępowaniach sądowych, gdzie stronami są konsumenci oraz przedsiębiorcy. W tym miejscu należy wyrazić zasadność stanowiska nadania decyzjom Prezesa UOKiK mocy dowodu, a nie zaś, jak wstępnie zaznaczano, mocy prejudycjalnej w postępowaniu grupowym w sprawach o stwierdzenie stosowania praktyk naruszających ogólne interesy konsumentów lub o roszczenia związane z ich stosowaniem. Na tym tle pojawia się pytanie badawcze, dotyczące zakresu oceny dokonywanej przez sąd. Niniejsze opracowanie ma na celu zwrócenie uwagi na wątpliwości występujące na tle możliwego związania sądu prawomocnymi decyzjami Prezesa UOKiK w sprawach praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów w postępowaniach grupowych o stwierdzenie stosowania praktyk naruszających ogólne interesy konsumentów lub o roszczenia związane z ich stosowaniem. Poprzez zastosowanie metody badawczej ana-

lizy treści oraz systemowej opracowanie stanowi pogłębioną analizę problemu, uzmysławiającą jego wagę oraz wpływ na pozycję procesową stron postępowania grupowego.

2. Związanie sądu mocą prejudycjalną a moc dowodowa w postępowaniu sądowym

Postępowanie grupowe stanowi sądowe postępowanie cywilne, w którego toku grupa co najmniej 10 osób ma uprawnienie do dochodzenia swych roszczeń jednego rodzaju, opartych na tej samej lub takiej samej podstawie faktycznej. Tak wyznaczony zakres postępowania sądowego znalazł swój wyraz w ustawie z dnia 17 grudnia 2009 r. o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym.

W związku z powyższym związanie sądu w tymże postępowaniu wynika z prawomocności materialnej (szerzej zob. Partyk 2024, LEX). Wyrażonej w art. 365 § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (dalej k.p.c.). Zgodnie z nim prawomocne orzeczenia wiążą nie tylko strony oraz sąd, który je wydał, lecz także inne sądy i organy państwowe oraz organy administracji publicznej, a w wypadkach przewidzianych w ustawie również inne osoby. Norma ta ma doniosły charakter, wpływający na jednolitość w orzecznictwie. Związanie sądu prawomocnymi decyzjami procesowymi może prowadzić do pewnego ograniczenia swobodnej oceny danej sprawy dokonywanej przez sędziego (Grzegorzczuk 2011: 194–215). Przez swą wyjątkową cechę nie może dochodzić do nadużyć powodujących niecelowe rozszerzenie jej zakresu.

Warto zaznaczyć, że zarówno w doktrynie prawa, jak i w orzecznictwie sądowym wykształciły się przeciwne stanowiska dotyczące zakresu mocy prejudycjalnej. Pierwsze powiązane jest ściśle z sentencją orzeczenia. Prawomocny wyrok wiąże sąd treścią jego sentencji, natomiast uzasadnienie stanowi przytoczenie przeprowadzonego postępowania dowodowego oraz ocenę wiarygodności dowodów (m.in. Grzegorzczuk 2011: 215–216, zob. również I CSK 2430/23; III CSK 94/10; I PK 301/07). Zatem w tym aspekcie nie jest on związany przyjętym stanowiskiem innego sądu w odmiennej sprawie co do jego zarówno faktycznych, jak i prawnych motywów (IV CSK 181/14). Bowiem zakresem związania objęty jest wyłącznie ostateczny wynik sprawy w postaci rozstrzygnięcia, nie zaś przesłanki jego wydania (ibidem). Odmienny pogląd obejmuje mocą prejudykatu także częściowo uzasadnienie orzeczenia (przykładowo: Bładowski 2013: 185 i nast., zob. także IV CSK 315/21; I CSK 456/08; I ACa 337/20). To ograniczenie przybiera niejako postać funkcji uzupełniającej. Mianowicie w sytuacji, gdy zachodzą wątpliwości dotyczące sentencji, która wiąże sąd, w celu wyjaśnienia

ewentualnego zakresu mocy prejudycjalnej istnieje możliwość oparcia decyzji procesowej na uzasadnieniu.

W związku z poczynionymi rozważaniami oraz przedstawionymi stanowiskami bezsporne jest, że łączy je organ stosujący prawo, mianowicie sąd. Podkreślenie tego faktu w tymże miejscu ma doniosłe znaczenie z uwagi na dalsze rozważania zawarte w artykule. To bowiem on wydaje prawomocne orzeczenia, które w następstwie stają się prejudykataami. Już na gruncie Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmienionej następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej Protokołem nr 2, ustalono, że sąd jest uprawniony do podejmowania wiążących rozstrzygnięć poprzez niezależne, niezawisłe i bezstronne działanie (Szmyt [red.] 2008: 142–143).

Przechodząc jednak do omówienia mocy dowodowej, warto na wstępie podkreślić, że zgodnie z art. 233 § 1 k.p.c. sąd ocenia wiarygodność, a także moc poszczególnych dowodów według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału. Na tej samej podstawie analizuje on, jakie znaczenie nadać odmowie przedstawienia przez daną stronę dowodu lub przeszkodom, które są stawiane przez nią w jego przeprowadzeniu wbrew postanowieniu sądu (art. 233 § 2 k.p.c.). Tak zwana swobodna ocena dowodów pozwala na harmonizację treści przepisów prawa z doktryną przedmiotu, orzecznictwem, a także pozaprawnym systemem oceny norm społecznych (V CKN 17/00). Ustalenie wiarygodności dowodowej powiązane jest także z wewnętrzną moralnością sędziego, jego świadomością społeczną (porównanie z wzorcem dobrego ojca – Bentham 1935: 18) oraz prawną (zob. Wiśniewski 2013: 66 i nast.). Weryfikacja, której dokonuje sąd w postępowaniu sądowym, uzależniona jest od wielu czynników, które tytułem przykładu wymieniła autorka. Jednak ma to posłużyć urzeczywistnieniu, że dowód, który sąd uzna za wiarygodny i mający tym samym moc dowodową, jak również orzeczenia prejudycjalne stanowią istotne poparcie dla wysnuwanych twierdzeń przez strony procesowe. Chociaż niekiedy wskazuje się na rozbieżności dotyczące zakresu mocy dowodowej (zob. np. Gutowski 2021: 28–30), to zasada swobodnej oceny dowodów, która poprzedza nadanie mocy dowodowej przez sędziego, jest nieodłącznym elementem każdego postępowania sądowego.

Istotą orzeczenia prejudycjalnego jest to, że w późniejszym postępowaniu kwestie przesądzone w tymże orzeczeniu nie stanowią już przedmiotu analizy, albowiem w tym wypadku dochodzi do zawężenia zakresu dowodzenia pewnych faktów, które są właśnie objęte prawomocnym orzeczeniem prejudycjalnym. Konsekwencją powyższego jest to, że między innymi żaden z podmiotów, którego ono dotyczy, nie posiada kompetencji negacji faktu istnienia tego orzeczenia, niezależnie nawet od tego, czy był on stroną postępowania sądowego,

w którym je wydano (II UKN 129/98). Natomiast moc dowodowa oparta jest na pewnym przekonaniu uzyskanym przez sąd poprzez przeprowadzenie poszczególnych środków dowodowych w postępowaniu na potwierdzenie bądź zaprzeczenie twierdzeń dotyczących okoliczności faktycznych, które są istotne dla rozstrzygnięcia danej sprawy cywilnej (VI ACa 868/13).

Poprzez wyjątkowość mocy prejudycjalnej nie może dochodzić do nieuzasadnionego rozszerzania jej zakresu. W tym aspekcie niejako uzupełnieniem staje się postępowanie dowodowe i ustalenia poczynione w jego toku. Moc dowodowa nadawana jest po uzyskaniu wiarygodności ocenianej przez sąd. Dokonuje on oceny poprzez wskazania wiedzy, logiki, a także doświadczenia i oczywiście nie może wykazywać się dowolnością rozstrzygnięć. Moc prejudycjalną można nadać prawomocnym orzeczeniom wydawanym przez sąd, natomiast prawomocne decyzje administracyjne wydane przez Prezesa UOKiK mogą uzyskać moc dowodową ze względu na różnice występujące w regulacjach prawnych. Niecelowe, a także niezgodne z przyjętymi w systemie prawa regułami byłoby nadanie mocy prejudykatu decyzjom administracyjnym, albowiem stanowiłoby to rozszerzenie mocy prejudycjalnej, która poprzez swoją wyjątkowość nie może być dowolnie interpretowana. Związanie sądu ustaleniami poczynionymi przez inny sąd ma wąski zakres, który jest niezbędny dla chociażby jednolitości orzecznictwa. Każdy organ stosujący prawo dokonuje samodzielnie wszechstronnej oceny zebranego materiału procesowego. Zapewnia to możliwość analizy danej sprawy i wydanie słusznego rozstrzygnięcia, a przede wszystkim realizację prawa do sądu, stanowiącego podstawowy oraz konstytucyjny środek dla ochrony praw i wolności jednostek.

3. Charakter prawny ogólnego interesu konsumentów w postępowaniu grupowym

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów jest organem wyposażonym w kompetencję do władczego kształtowania pozycji prawnej podmiotów w postępowaniu administracyjnym. Wydanie przez niego decyzji stwierdzającej naruszenie zbiorowych interesów konsumentów następuje w drodze przysługującego mu *imperium*. Natomiast postępowanie grupowe ma na celu zbiorowe dochodzenie roszczeń jednostek w jednym postępowaniu, dotkniętych szkodą powstałą w wyniku jednego zdarzenia (Sieradzka 2018, LEX). Jego zakres wyznacza, jak już zostało wspomniane, art. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 2009 r. o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym.

Należy jednak zwrócić uwagę, że w postępowaniu grupowym w sprawach o stwierdzenie stosowania praktyk naruszających ogólne interesy konsumentów lub o roszczenia związane z ich stosowaniem jako sądowego postępowania cy-

wilnego występują odmiennie definiowane pojęcia. Są one bezpośrednio powiązane z przedmiotową tematyką i *prima facie* wydają się tożsame. Zatem należy odróżnić pojęcie zbiorowego interesu konsumenta i powiązanych z nim praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, funkcjonujące w nomenklaturze postępowania administracyjnego oraz dyrektywy 2020/1828, od ogólnego interesu konsumentów i praktyk naruszających ogólny interes konsumentów związanego z postępowaniem grupowym.

Mianowicie pojęcie zbiorowego interesu konsumenta przede wszystkim znajduje się w dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/1828 z dnia 25 listopada 2020 r. w sprawie powództw przedstawicielskich wytaczanych w celu ochrony zbiorowych interesów konsumentów i uchylająca dyrektywę 2009/22/WE, której implementacja wiązała się z koniecznością nowelizacji ustawy z dnia 17 grudnia 2009 r. o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym. W jej myśl zbiorowe interesy konsumentów oznaczają ogólny interes konsumentów oraz, w szczególności do celów środków naprawczych, interesy grupy konsumentów (art. 3 pkt 3 ww. dyrektywy 2020/1828). Na gruncie ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów pojęcie to ma odmiennie znaczenie. Albowiem pomimo braku definicji legalnej (szerzej zob. Skoczny, Jurkowska, Miąsik [red.] 2009) można przyjąć, że poprzez zastosowanie definicji o charakterze negatywnym ustawodawca określił jej zakres, wskazując, że nie jest zbiorowym interesem konsumentów suma ich indywidualnych interesów (art. 24 ust. 3). Natomiast poprzez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów wskazał katalog otwarty sprzecznych z prawem lub dobrymi obyczajami zachowań przedsiębiorcy (art. 24 ust. 2).

W związku z tym w postępowaniu grupowym wprowadzono *novum* w postaci sformułowania „ogólny interes konsumentów”. Rozumiany jako interes ogółu konsumentów, a w wypadkach postępowań w sprawach o roszczenia związane ze stosowaniem praktyk naruszających ogólne interesy konsumentów – również pojmowany jako interesy grupy konsumentów. Jako praktyki naruszające ogólne interesy konsumentów określono działanie lub zaniechanie przedsiębiorcy niezgodne z przepisami prawa UE, wskazane w załączniku do dyrektywy 2020/1828 i przepisach je wdrażającymi lub służących ich stosowaniu, które to działanie lub zaniechanie narusza lub może naruszać ogólne interesy konsumentów (art. 1 ust. 2e ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym).

Zdaje się, że wprowadzenie tegoż rozróżnienia ma odróżnić sprawy rozstrzygane w postępowaniu prowadzonym przez Prezesa UOKiK od spraw rozstrzyganych w postępowaniu grupowym, co wydaje się zasadnym zabiegiem legislacyjnym. Jest to o tyle istotne, że ochrona wspomnianych ogólnych interesów konsumentów obejmuje interesy zbiorowe konsumentów, a także interes grupy

indywidualnych konsumentów (szerzej zob. rządowy projekt ustawy o zmianie ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym oraz niektórych innych ustaw, druk nr 437). W pierwszym przypadku realizacja tejże ochrony ma miejsce w postępowaniu grupowym w sprawach o stwierdzenie stosowania praktyk naruszających ogólne interesy konsumentów, natomiast w drugim w postępowaniu grupowym w sprawach o roszczenia związane ze stosowaniem takich praktyk.

4. Wpływ zmian wprowadzonych ustawą z dnia 24 lipca 2024 r. o zmianie ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym oraz niektórych innych ustaw na ochronę procesową w świetle oceny prawomocnych decyzji Prezesa UOKiK przez sąd

Pracom nad projektem ustawy z dnia 24 lipca 2024 r. o zmianie ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym oraz niektórych innych ustaw towarzyszyły liczne wątpliwości. Kilkukrotnie zmieniano jego brzmienie, proponując nowe rozwiązania. Chciano między innymi ułatwić i zwiększyć pewność prawa czy szybkość przebiegu postępowania grupowego dla jego uczestników (zob. uzasadnienie projektu z dnia 6 czerwca 2024 r., druk nr 437: 32). Z uwagi na przedmiotową tematykę artykułu autorka skupiła się na analizie art. 6a powyższej ustawy i towarzyszącym mu niejasnościom.

W początkowych pracach przewidywano w art. 6a nadanie mocy prejudycjalnej prawomocnym orzeczeniom sądu, stwierdzającym stosowanie praktyk naruszających interesy grupy konsumentów, lub prawomocnym decyzjom Prezesa UOKiK, dotyczącym stwierdzenia stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów w grupowych postępowaniach krajowych oraz transgranicznych o roszczenia związane ze stosowaniem praktyk naruszających interesy grupy konsumentów (projekt z 6 grudnia 2022 r.). Następnie w projekcie z dnia 17 sierpnia 2023 r. ww. artykułu zmieniono jego brzmienie. Starano się je doprecyzować poprzez wprowadzenie katalogu związania sądu w poszczególnych przypadkach. Zgodnie z nim w postępowaniach grupowych w sprawach o zaniechanie stosowania praktyk naruszających ogólne interesy konsumentów lub w sprawach o roszczenia związane z ich stosowaniem moc prejudykatu nadano: prawomocnym decyzjom Prezesa UOKiK stwierdzającym stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów; prawomocnym decyzjom Prezesa UOKiK o uznaniu postanowienia wzorca umowy za niedozwolone; przytoczonym przez sąd w sentencji wyroku wydanego w wyniku wniesienia środka odwoławczego od wyżej wymienionych decyzji orzeczeniom stwierdzającym stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów albo orzecz-

niom uznającym postanowienie wzorca umowy za niedozwolone; przytoczonym przez sąd w sentencji prawomocnego wyroku wydanego w postępowaniu grupowym orzeczeniom stwierdzającym stosowanie praktyk naruszających ogólne interesy konsumentów (art. 6a ust. 1 projektu z 17 sierpnia 2023 r.). Ponadto w postępowaniu grupowym sąd miał uwzględniać jako dowód wydane przez organy innych państw członkowskich UE prawomocne orzeczenia oraz decyzje dotyczące stosowania przez pozwanego tej samej praktyki naruszającej interesy konsumentów (art. 6a ust. 2 projektu z 17 sierpnia 2023 r.).

Motywy proponowanych zmian były uzasadnione, jednakże sposób realizacji w omawianym aspekcie znacznie mniej, albowiem pomimo implementacji dyrektywy 2020/1828, a zatem konieczności osiągnięcia jej celów, nie należy dokonywać zbyt pośpiesznych założeń z uwagi na system prawa funkcjonujący w Rzeczypospolitej Polskiej, czego doskonałym przykładem jest przebieg prac nad nowelizacją powyższej ustawy. Warto podkreślić, że zgodnie z treścią motywu 64 dyrektywy 2020/1828 prawomocna decyzja sądu lub organu administracyjnego poszczególnych państw członkowskich w sprawie zaistnienia naruszenia szkodzącego zbiorowym interesom konsumentów może być wykorzystana przez strony jako dowód we wszelkich innych powództwach w sprawie środków naprawczych wytaczanych przed sądami krajowymi lub organami administracyjnymi państw członkowskich przeciwko temu samemu przedsiębiorcy z tytułu tej samej praktyki. Jednocześnie zaznaczono, że nie powinno to naruszać krajowych przepisów dotyczących oceny dowodów zgodnie z zasadą niezależności sądów i swobodną oceną dowodów. Moc dowodowa nie jest tożsama z mocą prejudycjalną, którą chciano nadać prawomocnym decyzjom Prezesa UOKiK. Z powyższego wyraźnie wynika, że motyw ten nie odwołuje się do związania sądu, a jedynie dowodu, ocenianego w myśl zasady swobodnej oceny dowodów. Warto podkreślić, że w zestawieniu uwag do projektu ustawy o zmianie ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym oraz niektórych innych ustaw (UC16) w ramach opiniowania wraz ze stanowiskiem projektodawcy znalazła się między innymi krytyka proponowanych zmian wysunięta przez Sąd Najwyższy (17–42). W związku z nimi obawy wyraziła także między innymi Komisja Nadzoru Finansowego (10).

Obecnie, zgodnie z art. 6a ww. ustawy w postępowaniu grupowym w sprawach o stwierdzenie stosowania praktyk naruszających ogólne interesy konsumentów lub w sprawach o roszczenia związane z ich stosowaniem, sąd uwzględnia jako dowód w sprawie: prawomocną decyzję Prezesa UOKiK wydaną na podstawie art. 26 ust. 1 albo art. 27 ust. 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów wobec pozwanego w związku ze stosowaniem tejże praktyki albo na podstawie art. 23b ust. 1 tej ustawy wobec pozwanego w związku ze stosowaniem we wzorcach umów zawiera-

nych z konsumentami tego samego niedozwolonego postanowienia umownego (art. 6a pkt 1); ponadto wydane przez organy innych państw członkowskich UE prawomocne orzeczenia i decyzje, dotyczące stosowania przez pozwanego tej samej praktyki (art. 6a pkt 2).

Aktualne brzmienie art. 6a jest zasadne i słusznie odstąpiono od nadania mocy prejudycjalnej prawomocnym decyzjom Prezesa UOKiK w sprawach dotyczących praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Nie pozbawia to tym samym sądu prawa do oceny danej sprawy w wszechstronny sposób. Brak związania uzasadnia także możliwość uwzględnienia oraz rozważenia zarówno interesów konsumentów, jak i przedsiębiorców. Ze względu na zasadę równości stron ich ochrona procesowa jest w pełni realizowana. Natomiast gdyby prawomocna decyzja Prezesa UOKiK, stwierdzająca naruszenie zbiorowych interesów konsumentów, stała się prejudykatem, to przedsiębiorca nie mógłby w pełni realizować przysługującego mu prawa do sądu ze względu na „przesądzenie” jego sytuacji prawnej w decyzji administracyjnej. Prawo do sądu jako konstytucyjny środek ochrony praw i wolności pozwala zapewnić należytą ochronę przez niezawisły, niezależny i bezstronny sąd.

5. Podsumowanie

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, jako organ stojący na straży interesu publicznego w aspekcie wydawania decyzji w sprawach praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, nie rozpatruje indywidualnych interesów konsumentów. Albowiem z uwagi na brzmienie art. 24 ust. 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów zbiorowym interesem konsumentów nie jest suma interesów indywidualnych. Dobro publiczne obejmuje w tym aspekcie nie tylko stabilizację finansową oraz celową politykę konsumencką (Nadolska 2022: 357 i nast.), lecz także wzmocnienie zaufania wobec aparatu państwowego. Warto zaznaczyć, że administracja publiczna regulowana jest przepisami prawa, a także normami, które z nich wynikają, objętymi zakresem prawa administracyjnego (Zimmermann 2022: 35). Natomiast postępowanie grupowe obejmuje interesy zbiorowe konsumentów, a także interes grupy indywidualnych konsumentów. To kolejny argument, który przemawia za zasadnością postawionej tezy, czyli brakiem zasadności wprowadzenia prejudykatów w postaci prawomocnych decyzji Prezesa UOKiK.

Ponadto w doktrynie pojawia się stanowisko, że znaczna część decyzji wydawanych przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów jest wadliwa z uwagi na niestwierdzenie w sposób precyzyjny naruszeń prawa, których dotyczy (Kolasiński 2021: 38–39). Związanie sądu wadliwymi decyzjami administracyjnymi zaprzeczałoby pewności prawa jako jednej z fundamentalnych

cech norm prawnych, uniemożliwiając tym samym przewidywalność sytuacji prawnej podmiotów, a także skutków prawnych stanowiących konsekwencje podejmowanych przez nich działań.

Ze względu na obowiązujący porządek prawny należało wyrazić obawę dotyczącą możliwości nadania mocy prejudycjalnej decyzjom administracyjnym, albowiem skutkiem tego byłoby niejako jego „zachwianie”. W ostatecznym brzmieniu art. 6a ustawy z dnia 17 grudnia 2009 r. o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym zrezygnowano z wcześniejszych propozycji dotyczących prejudykatu. Jednak już na wstępie proponowane zmiany w tym aspekcie są niepokojące, ponieważ możliwość taka istnieje przy kolejnych nowelizacjach. Nadanie mocy dowodowej decyzjom Prezesa UOKiK, a nie zaś, jak pierwotnie zaznaczano, mocy prejudycjalnej w postępowaniu grupowym w sprawach o stwierdzenie stosowania praktyk naruszających ogólne interesy konsumentów lub o roszczenia związane z ich stosowaniem, jest zasadne.

Sąd jako organ orzekający w granicach i na podstawie prawa czuwa nad przebiegiem postępowania, a jednocześnie strony dochodzące swych praw mają zapewnioną pełnię ochrony procesowej. Zakres oceny dokonywanej przez sąd oparty jest na zasadzie swobodnej oceny dowodów, umożliwiając mu wszechstronne rozważenie całego materiału procesowego. Nie dochodzi do niecelowego rozszerzenia kompetencji Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów jako organu administracji publicznej. Prawomocne decyzje administracyjne dotyczące praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, poddawane kontroli sądu, stanowią bez wątpienia istotny dowód w sprawie, jednak nie przesadzają o wyniku postępowania grupowego. Pomimo powiązania z przedmiotem sprawy i niejako wzajemnego oddziaływania na siebie postępowań administracyjnego i cywilnego (w zakresie relacji prawa publicznego i prywatnego, Bieś-Srokosz 2018: 35–36), nadal pozostają one odrębne. Znacząco wpływa to na kształtowanie się ochrony procesowej zarówno konsumentów, jak i przedsiębiorców. Powyższa analiza ma na celu zaznaczenie wagi problemu, a także wzbudzenie naukowej refleksji w aspekcie standardów utrzymania wykładni i stosowania prawa.

Bibliografia

Akty prawne

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., Dz.U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.

Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzona w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmieniona następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełniona Protokołem nr 2, Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 z późn. zm.

- Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego, Dz.U. z 2024 r. poz. 1568 z późn. zm., tekst jednolity.
- Ustawa z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów, Dz.U. z 2024 r. poz. 1616, tekst jednolity.
- Ustawa z dnia 17 grudnia 2009 r. o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym, Dz.U. z 2024 r. poz. 1485, tekst jednolity.
- Ustawa z dnia 24 lipca 2024 r. o zmianie ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. poz. 1237.
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/1828 z dnia 25 listopada 2020 r. w sprawie powództw przedstawicielskich wytaczanych w celu ochrony zbiorowych interesów konsumentów i uchylająca dyrektywę 2009/22/WE, Dz.U. UE. L. z 2020 r. Nr 409, z późn. zm.

Orzecznictwo

- Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15.07.1998 r., II UKN 129/98. Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Pracy i Ubezpieczeń Społecznych 1999, nr 13, poz. 437.
- Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10.04.2000 r., V CKN 17/00. Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Cywilna 2000, nr 10, poz. 189.
- Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3.06.2008 r., I PK 301/07. Dostęp: 15.10.2024 r. LEX nr 494122.
- Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16.07.2009 r., I CSK 456/08. Dostęp: 17.10.2024 r. LEX nr 584190.
- Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13.01.2011 r., III CSK 94/10. Dostęp: 15.10.2024 r. LEX nr 738402.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 17.01.2014 r., VI ACa 868/13. Dostęp: 18.10.2024 r. LEX nr 1451852.
- Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15.01.2015 r., IV CSK 181/14. Dostęp: 15.10.2024 r. LEX nr 1628952.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 24.02.2021 r., I ACa 337/20. Dostęp: 17.10.2024 r. LEX nr 3164511.
- Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30.11.2021 r., IV CSK 315/21. Dostęp: 17.10.2024 r. LEX nr 3275204.
- Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24.04.2024 r., I CSK 2430/23. Dostęp: 15.10.2024 r. LEX nr 3710029.

Opracowania

- Bentham, Jeremy. 1935. *Traktat o dowodach sądowych w opracowaniu Étienne Pierre Louis Dumont'a*, tłum. Franciszek Reklajtys. Gniezno: Zrzeszenie Sędziów i Prokuratorów R.P. <https://polona.pl/item-view/4a84de5d-b235-40a2-8539-8d72ced5bc62?page=8>.
- Bieś-Srokosz, Paulina. 2018. Instytucje prawa cywilnego i legal transplants vs prawo administracyjne i działalność prawotwórcza polskiego ustawodawcy. Studium przypadków.

- Opolskie Studia Administracyjno-Prawne* 16 1(2): 35–44. DOI: <https://doi.org/10.25167/osap.1126>.
- Bładowski, Bogdan. 2013. *Metodyka pracy sędziego cywilisty*. Wyd. 4. Warszawa: Wolters Kluwer Polska.
- Grzegorzcyk, Paweł. 2011. Przedmiotowy zakres prawomocności materialnej wyroku w procesie częściowym. W: *Aurea Praxis Aurea Theoria. I. Księga pamiątkowa ku czci Profesora Tadeusza Erecińskiego*, t. 1, (red.) Jacek Gudowski, Karol Weitz. Warszawa: Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis.
- Gutowski, Dominik. 2021. Dopuszczalność wydania nakazu zapłaty w postępowaniu nagazowanym na podstawie dokumentów prywatnych mających moc dowodową dokumentów urzędowych z perspektywy nowelizacji K.P.C. z 2019 r. *Acta Iuridica Resoviensia* 1(32): 28–39. DOI: 10.15584/actaires.2021.1.2.
- Kolasiński, Marcin. 2021. Wpływ rozstrzygnięć prawomocnych decyzji Prezesa UOKiK dotyczących porozumień ograniczających konkurencję na postępowania w sprawie roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji. *Internetowy Kwartalnik Antymonopolowy i Regulacyjny* 4(10): 37–56. DOI: 10.7172/2299-5749.IKAR.4.10.3.
- Nadolska, Aleksandra. 2022. Decyzje interwencyjne ESMA jak efektywny środek ochrony dobra publicznego w UE. *Studia Iuridica Toruniensia* 30: 355–374. DOI: 10.12775/SIT.2022.018.
- Partyk, Aleksandra. 2024. Komentarz do art. 365. W: *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Art. 1–505(39)*, t. 1, (red.) Olga Maria Piaskowska. Warszawa: Wolters Kluwer Polska, wydanie elektroniczne Lex. Dostęp: 12.10.2024 r.
- Sieradzka, Małgorzata. 2018. *Dochodzenie roszczeń w postępowaniu grupowym. Komentarz*. Wyd. II. Warszawa: Wolters Kluwer Polska, wydanie elektroniczne Lex. Dostęp: 10.11.2024 r.
- Skoczny, Tadeusz, Agata Jurkowska i Dawid Miąsik (red.). 2009. *Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów. Komentarz*. Warszawa: C.H. Beck.
- Szmyt, Andrzej. 2008. (red.). *Trzecia władza. Sądy i trybunały w Polsce*. Gdańsk: Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego.
- Tuleja, Piotr. 2023. *Komentarz do art. 45*. W: *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*. Wyd. II, (red.) Piotr Czarny, Monika Florczak-Wątor, Bogumił Naleziński, Piotr Radziejewicz, Piotr Tuleja. Warszawa: Wolters Kluwer Polska, wydanie elektroniczne Lex. Dostęp: 10.10.2024 r.
- Wiśniewski, Tadeusz. 2013. *Przebieg procesu cywilnego*. Wyd. II. Warszawa: Wolters Kluwer Polska.
- Zimmermann, Jan. 2022. *Prawo administracyjne*. Wyd. X. Warszawa: Wolters Kluwer Polska.

Źródła internetowe

- Projekt ustawy z dnia 6 grudnia 2022 r. o zmianie ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym oraz niektórych innych ustaw. Dostęp: 22.11.2024 r., <https://legislacja.rcl.gov.pl/docs//2/12367554/12939668/12939669/dokument595312.pdf>.

Projekt ustawy z dnia 17 sierpnia 2023 r. o zmianie ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym oraz niektórych innych ustaw. Dostęp: 22.11.2024 r., <https://legislacja.rcl.gov.pl/docs//2/12367554/12939678/12939679/dokument637995.pdf>.

Rządowy projekt ustawy z dnia 6 czerwca 2024 r. o zmianie ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym oraz niektórych innych ustaw. Druk numer 437. Dostęp: 24.11.2024 r., <https://orka.sejm.gov.pl/Druki10ka.nsf/0/817B8F85FFB1B17FC1258-B3A00263A09/%24File/437.pdf>.